

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова приймальної комісії
Лілія МАРТИНОВА
27 квітня 2026 р.

**ПРОГРАМА
ВСТУПНИХ ФАХОВИХ ВИПРОБУВАНЬ**
(на основі НРК 6, НРК 7)

Освітній ступінь	«магістр»
Галузь знань	І Транспорт та послуги
Спеціальність	ІЗ Туризм та рекреація
Освітня програма	Міжнародний туристичний бізнес

ВСТУП

Програма вступного фахового випробування з освітніх компонентів професійної підготовки для здобуття освітнього ступеня «магістр» підготовлена відповідно до освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки магістра за спеціальністю J3 Туризм та рекреація, освітньою програмою Міжнародний туристичний бізнес.

Вступне випробування має форму письмового тестування і призначено для виявлення рівня підготовки вступника, ступеня опанування ним професійних знань та вмінь.

Програма вступного випробування складається з чотирьох розділів:

Вступ.

1. Основний зміст.
2. Критерії.
3. Список рекомендованих джерел.

Основний зміст складається з чотирьох розділів:

- 1.1. Організація туризму.
- 1.2. Маркетинг в туризмі.
- 1.3. Менеджмент в туризмі.
- 1.4. Економіка туризму.

1. ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

1.1. ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИЗМУ

Розділ I. Туризм як вид господарської діяльності

Тема 1. Функції туризму, умови та фактори його розвитку

Туризм як сфера господарської діяльності. Туризм як вид соціокультурної та рекреаційної діяльності. Третинний сектор економіки. Поняття туристичної послуги, її соціально-економічна характеристика. Значення сфери послуг та її складової частини – туризму в структурі народного господарства країни. Роль та місце туризму в сучасному суспільстві. Соціально-економічні проблеми розвитку туризму в суспільстві. Туристична економіка.

Основні поняття та визначення в туризмі: турист, туризм, туристична діяльність, туристична і пара туристична інфраструктура, туристична індустрія, туристичні ресурси, суб'єкт туристичної діяльності.

Функції туризму в суспільстві: оздоровча (рекреаційна), виховна, політична, економічна, екологічна, холистична, господарсько-економічна функція туризму.

Умови розвитку туризму: природно-географічні, історико-політичні, соціально-економічні, демографічні. Зовнішні та внутрішні умови та фактори розвитку туризму. Фактори залучення (що спонукають до подорожі) та фактори розподілу і диференціації попиту (що впливають на вибір місця подорожі).

Туристичний продукт та його складові: туристичні послуги, туристичні товари, антропологічні умови та ресурси. Специфічні особливості туристичного продукту як товару.

Тема 2. Організація ринку туристичних послуг

Сегментація ринку туристичних послуг. Види туристичних послуг та їх функціональна класифікація. Організація послуг комунікацій, організація послуг розміщення, організація послуг харчування, організація рекреаційних послуг.

Соціально-економічне значення сфери послуг. Міжнародна система послуг. Способи постачання послуг. Специфіка виробництва та постачання послуг. Споживачі й виробники туристичних послуг. Туристичне посередництво. Туристичний консорціум та корпорація. Ресурси туризму. Види ресурсів та їх цінність. Мотивація та потреби споживачів (туристів). Попит на туристичні послуги та специфіка його формування. Мотивація подорожей. Попит на міжнародному туристичному ринку. Споживчі вимоги до якості туристичних послуг.

Тема 3. Класифікації в туризмі

Класифікація туризму за різними ознаками: за спрямованістю туристичних потоків, за охопленням території, за терміном подорожі, за сезонністю, за ступенем організованості, за демографічним та соціальним складом учасників подорожі, за формою організації подорожі та обслуговування, за засобом пересування, за метою подорожі. Значення туризму за видами.

Класифікація туризму за формами: групові та індивідуальні подорожі.

Класифікація маршрутів та турів за територіальною ознакою, за вибором

засобів пересування, за сезонністю, за тривалістю, за змістом програм, за складом учасників подорожі, за формою організації подорожі, за побудовою траси маршруту.

Класифікація туристичних підприємств. Види підприємств - туроператори та турагенти. Типи туристів та ознаки їх класифікації.

Розділ II. Формування міжнародної туристської політики

Тема 4. Світова туристична політика та роль WTO у її формуванні

Всесвітня туристична організація: історія створення, організаційна структура, роль та значення у формуванні міжнародних туристських обмінів. Комітети та комісії UNWTO: їх функції та завдання. Туристична політика: визначення та класифікація.

Світова туристична політика та роль міжнародних організацій у її формування та регулюванні. Структура міжнародних зв'язків та співробітництво у галузі туризму.

Міжнародна інтеграція та глобалізаційні процеси в туризмі. Міжнародні організації: загальні, спеціальні, регіональні та інші. Формування та роль транснаціональних корпорацій у сфері туризму. Країни активного та пасивного туризму.

Міжнародні документи ООН, які обумовлюють розвиток туризму. Міжнародні документи UNWTO, які обумовлюють перспективи розвитку туристської сфери в світі. Хартія туризму. Кодекс туриста. Глобальний етичний кодекс туризму тощо. Особливості святкування Всесвітнього дня туризму: тематична спрямованість.

Тема 5. Міжнародні, регіональні та національні показники розвитку сфери туризму

Статистика туризму: методологія розрахунків та показники розвитку міжнародного туризму.

Сталий розвиток туризму та DESTИНАЦІЙ. Рекомендації UNWTO з метрологічної структури туризму. Проблеми обліку туристських витрат та розрахунків.

Мультиплікативний ефект в туризмі. Основні показники, які включені в статистику туризму.

Розділ III. Формування туристичної політики України

Тема 6. Історичні передумови виникнення та розвитку туристичної сфери України

Питання періодизації історії світового туризму та історичні передумови його виникнення. Основні мотиви подорожей у Стародавньому світі та Середньовічній Європі. Елітарний туризм Нового часу. Технологічні та економічні передумови зародження масового туризму.

Перші організовані туристичні подорожі. Вплив ідеологічних чинників на розвиток міжнародного туризму у період між двома світовими війнами. Трансформація масового конвейерного туризму у масовий диференційований.

Початок туристичної справи в Україні. Розвиток туризму в СРСР у 20-60-ті

роки ХХ ст. Загальна характеристика стану туристської галузі СРСР у 70-80-ті роки: БММТ «Супутник», ВАТ «Інтурист», Центральна Рада з туризму та екскурсій.

Характеристика розвитку туризму у світі на сучасному етапі. Вплив на розвиток туризму світу і України COVID-19 та російсько-української війни.

Транснаціоналізація готельно-туристського бізнесу.

Тема 7. Туристична політика України на сучасному етапі

Структура управління туристичною сферою в Україні. Завдання та функції державних органів управління сферою туризму. Державне агентство розвитку туризму України (ДАРТ): функції, діяльність.

Документи, що регулюють діяльність виконавчих органів в галузі туризму.

Недержавні громадські організації та їх місце у регулюванні розвитку туристської сфери.

Сучасний стан та перспективи розвитку туризму в Україні. Показники які характеризують стан туристського ринку, кількість туристів та екскурсантів за регіонами, районами, містами та курортами.

Державні національні програми розвитку туристських дестинацій, законодавчі та підзаконні нормативні акти, що регламентують та регулюють такий розвиток.

Державна програм розвитку туризму. Програми розвитку окремих видів туризму. Місцеві та регіональні туристські програми та концепції.

Тема 8. Механізм державного регулювання туризму

Організаційно-правовий механізм регулювання туристської діяльності. Туристське законодавство. Закон України «Про туризм»: положення, статті, регулювання; зміни до Закону.

Соціальний механізм регулювання. Соціальне значення туризму. Соціальні пільги та туризм. Досвід інших країн у формуванні туристських пакетів та програм для різних соціальних груп.

Економічний механізм регулювання. Економічне значення туризму та його внесок в державний та місцевий бюджети. Податкові державні та місцеві пільги щодо розбудови туристської інфраструктури.

Гуманітарний механізм регулювання. Виховна складова туризму. Формування світогляду та патріотизму у молоді під час туристських подорожей країною.

Екологічний механізм регулювання. Екологічний туризм та геологістика природних ресурсів країни.

Транскордонне співробітництво та стимулювання міжнародних обмінів в прикордонних зонах (коридорах).

Тема 9. Порядок ліцензування туристичної діяльності

Ліцензування в туризмі. Нормативно-правова база ліцензування. Види туристської діяльності, що підлягають ліцензуванню. Ліцензійні умови та правила їх виконання. Вимоги до матеріально-технічної бази, кадрового складу та інші вимоги щодо забезпечення ліцензійних умов.

Порядок надання туристських послуг. Регіональні та місцеві правила та

інструкції.

Порядок проведення екскурсійної діяльності. Порядок надання дозволів на туристичний супровід. Кваліфікаційні вимоги до екскурсоводів.

Ліцензування транспортних перевезень. Правила ліцензування автотранспортних перевезень. Сертифікація маршрутів.

Державні стандарти.

Тема 10. Умови створення та функціонування туристичного підприємства

Загальна характеристика підприємства, мета його функціонування. Види підприємств. Поняття про зовнішнє і внутрішнє середовище підприємства. Напрями діяльності підприємств. Основні цілі створення і функціонування туристських підприємств. Етапи створення туристичного підприємства та запровадження підприємницької діяльності з надання туристичних послуг.

Види туристських підприємств та їх особливості. Принципи організації їх діяльності. Ресурсне забезпечення туристського підприємства. Перспективи розвитку туристських підприємств в Україні.

Вибір організаційно-правової форми туристського підприємства. Обґрунтування організаційної структури керування туристським підприємством. Розробка засновницьких документів, державна реєстрація і організаційне оформлення туристського підприємства. Характеристика засновницьких документів для туристських підприємств.

Основні вимоги до офісу й персоналу туристського підприємства. Організація роботи front -, back -офісів та call-центру турсервісів.

Випадки і порядок ліквідації туристського підприємства.

Розділ IV. Організація транспортних подорожей та перевезень

Тема 11. Загальні принципи організації транспортного обслуговування туристів. Туристичні перевезення на авіатранспорті

Система транспортного забезпечення в туризмі та класифікація транспортних засобів. Ознаки класифікації видів та форм транспортних перевезень. Види транспортних подорожей та їх характеристика.

Перелік нормативно-законодавчих актів, що регулюють міжнародні транспортні перевезення.

Перевізні документи та правила їх оформлення.

Питання безпеки туристичних транспортних подорожей. Перелік заходів, призначених для забезпечення безпеки транспортних подорожей. Діяльність міжнародних організацій з питань безпеки перевезень різними видами транспорту.

Основні вимоги щодо поведінки пасажирів (туристів) при транспортуванні різними видами транспортних засобів.

Особливості розробки транспортних маршрутів. Вимоги щодо парку транспортних засобів для перевезення туристів. Вимоги щодо перевезень туристів на рейсових та чартерних маршрутах. Характеристика системи міжнародних транспортних перевезень.

Сучасний стан ринку авіаперевезень. Нормативно-законодавча основа міжнародних та внутрішніх перевезень на авіатранспорті.

Технологія обслуговування туристів на авіатранспорті. Основні правила перевезення туристів та їх багажу на авіатранспорті.

Основні види тарифів на авіатранспорті, що використовуються при формуванні ціни на авіапереліт туристів. Система пільг, що використовується на авіатранспорті.

Умови організування чартерних перевезень. Авіа-чартер. Класи авіа перельотів. Система тарифів та пільг на авіатранспорті.

Особливості перевезення багажу туристів. Організація карго-рейсів.

Характеристика діяльності IATA як базової організації щодо регулювання міжнародних авіаперевезень, формування розкладу рухів рейсів на міжнародних маршрутах та встановлення нормативних тарифів.

Порядок отримання сертифікату на продаж авіаквитків. Послідовність оформлення документів та основні вимоги щодо сертифікації посередницьких послуг з продажу авіаквитків.

Тема 12. Туристичні перевезення на залізничному транспорті

Стан розвитку залізничних сполучень. Нормативно-законодавча основа міжнародних та внутрішніх перевезень на залізничному транспорті.

Технологія перевезення та обслуговування туристів на залізничному транспорті.

Організація спеціальних залізничних турів (турпоїздів).

Специфіка перевезення туристів залізничним транспортом за кордоном. Особливість залізничних перевезень на міжнародних маршрутах.

Тема 13. Морські та річкові перевезення і круїзи

Особливості обслуговування водним транспортом та формування круїзних територій. Особливості лінійних та каботажних маршрутів.

Типи та класи суден. Характеристика основних круїзних територій світу. Ресурсний потенціал України щодо організації круїзних подорожей. Ринок туристичних послуг морських (річкових) круїзів України.

Організація круїзних туристичних маршрутів та їх специфіка.

Види круїзів та їх характеристика. Ознаки класифікації суден за категоріями та кают за розрядами. Особливості організації круїзів на міжнародних лініях.

Основні етапи організації перебування туристів на круїзному судні та особливості змісту програм обслуговування. Особливості організації берегового обслуговування туристів та організації екскурсійних програм.

Особливості перевезення туристів на поромах та переправах. Умови фрахтування суден на короткострокові перевезення: прогулянки вихідного дня; екскурсії, анімаційні заходи, дискотеки та тематичні вечори тощо.

Тема 14. Автотранспортне обслуговування туристів та організація перевезень автотранспортом

Види автотранспортних перевезень. Розробка туристичного автотранспортного маршруту. Визначення економічної ефективності рейсів та складання графіків руху. Диспетчерування автотранспортних пасажирських перевезень. Розрахунок вартості проїзду.

Організація перевезень на регулярних маршрутах.

Особливості організації спеціалізованого автотранспортного маршруту.
Організація прокату автомобілів.

Розділ V. Туристичні формальності

Тема 15. Види туристичних формальностей та умови їх виконання.

Паспортно-візові формальності

Поняття та основні види туристичних формальностей. Міжнародні форуми та конгреси з питань туристичних формальностей.

Світова та національна нормативно-законодавча база виконання туристичних формальностей. Перелік основних нормативних документів, які забезпечують спрощення туристичних формальностей та встановлення візового режиму в ряді країн світу.

Вплив туристичної політики на спрощення туристичних формальностей.

Паспорти та їх види. Правила оформлення паспортів громадянам України для виїзду за кордон.

Класифікація віз та встановлення візового (безвізового) режиму в'їзду до країни. Правила в'їзду-виїзду та транзитного проїзду через територію України та іноземних держав.

Оформлення в'їзних віз. Шенгенська угода та Шенгенська віза: правила оформлення документів туристів. Ступені захисту марки візи від підробки. Основні реквізити туристичної візи.

Правила акредитації туристичної фірми в консульській установі посольства іноземної країни.

Правила та порядок оформлення української візи іноземним громадянам. Міжнародна туристична візова політика України.

Туристична віза та правила її оформлення в посольствах різних держав.

Тема 16. Митні, валютні та медико-санітарні туристичні формальності

Визначення понять «митні формальності», «митний догляд», «митна декларація». Поняття митних формальностей та органи, що забезпечують їх виконання. Задачі Державної митної служби.

Правила ввозу в Україну та вивозу з України речей і товарів.

Процедура митного догляду та правила оформлення митної декларації.

Основні реквізити митної декларації та порядок її заповнення. Визначте поняття валютних формальностей. Валютні формальності. Правила перевезення валюти та інших цінностей через державний кордон України. Визначення поняття «медико-санітарні формальності».

Медико-санітарні формальності для туристів. Перелік міжнародних документів що регулюють питання в'їзду-виїзду в екологічно (медично) небезпечні території. Наведіть випадки закриття кордону із-за недопущення розповсюдження епідемії. Епідеміологічно небезпечні території та правила поведінки туристів при здійсненні подорожей. Порядок надання медичної допомоги іноземним туристам на території України. Порядок надання медичної допомоги українським туристам на території іноземних держав. Вимоги щодо приготування їжі та споживання питної води в закордонних країнах. Місцеві туристичні формальності та збори.

Розділ VI. Технологія організації та умови здійснення туристичних подорожей

Тема 17. Страхування в туризмі

Види страхування в туризмі. Обов'язкові види страхування.

Правила і порядок страхування туристів та їх майна та порядок виплати страхових сум. Порядок відшкодування страхових сум на медичне лікування. Дії застрахованого в разі настання страхового випадку.

Тема 18. Туристичні документи та правила їх оформлення

Основні види туристичних документів. Види договорів в туризмі та порядок їх оформлення. Договір на туристичне обслуговування.

Ваучер як основний туристичний документ. Правила оформлення туристичних ваучерів.

Порядок заповнення та використання бланку туристичного ваучеру.

Інформаційні, облікові, розрахункові та звітні туристичні документи.

Оформлення документів туристичної групи (на виїзд за кордон; туристичної групи, що подорожує в межах України; дитячої туристичної групи).

Порядок та послідовність оформлення документів індивідуальних туристів. Перелік питань щодо поінформувати туристів при здійсненні подорожей за кордон.

Тема 19. Бронювання туристичного обслуговування

Процес бронювання послуг готельних, транспортних, екскурсійних підприємств. Правила взаємодії туристичної фірми та готельного підприємства.

Процеси замовлення послуг підприємств ресторанного господарства та узгодження меню. Каталоги пропозицій туристичних послуг підприємств - партнерів.

Оформлення замовлень на комплексне туристичне обслуговування. Оформлення бронювання туристичних послуг та дотримання технології бронювання.

Основні види автоматизованих систем бронювання та резервування в туризмі. Навички пошуку й підбору туру та бронювання пакетних турів в режимі on-line. Порядок бронювання в режимі on-line.

Визначте порядок бронювання через Internet. Підтвердження факту купівлі-продажу та форми оплати замовлених послуг.

Своєчасна та несвоєчасна ануляція туристичних послуг. Правила dead-line. Компенсація та штрафні санкції в разі несвоєчасної ануляції.

Тема 20. Організація туристичного обслуговування, його контроль, облік та розрахунки

Процеси організації, обліку та контролю туристичного обслуговування.

Види та форми розрахунків за туробслуговування.

Охарактеризуйте обов'язки представника туристичної фірми за кордоном та його повноваження.

Взаємозалік та бартерні відносини в туризмі.

Оформлення повернення коштів за невикористане обслуговування.

Тема 21. Претензійна робота в туризмі. Безпека туристичних подорожей Основні права та обов'язки туристів.

Порядок відшкодування втрат в разі невиконання або неякісного виконання туристичного обслуговування.

«Договірна» та «недоговірна» шкода. Порядок компенсації втрат.

Використання Франкфуртської таблиці для розрахунку суми відшкодування моральної та матеріальної шкоди, заподіяної туристам з вини туроператора.

Досвід інших країн щодо компенсації фізичної, матеріальної та (чи) моральної шкоди.

Нормативно-правові акти щодо забезпечення безпеки туристичних подорожей. «Фактори ризику» в туризмі та основні заходи щодо нівелювання їх наслідків. Правила та норми, що регулюють питання безпеки туристичних подорожей в Україні. Перелік нормативно-правових актів, що забезпечують безпеку туристичних подорожей (міжнародних та українських).

Правила поведінки на транспорті. Основні умови забезпечення безпеки на транспорті.

Правила поведінки туристів в разі надзвичайних ситуацій (тероризм, бандитизм та інші кримінальні дії).

Правила поведінки туристів в разі виникнення травмонебезпеки, шкідливого впливу довкілля, пожежонебезпеки, випромінювання, підвищеної запиленості і загазованості повітря, впливу хімічних факторів тощо.

Правила поведінки туристів в разі специфічних факторів ризику (природні та техногенні катастрофи, поганий стан об'єктів матеріально-технічного забезпечення, недостатня підготовка інструкторського персоналу, недостатня підготовка самих туристів, брак інформації тощо).

Обов'язки туристів щодо дотримання правил поведінки в країні (місці) перебування та формування сприятливого психологічного клімату в групі.

Обов'язки рецептивної туристичної фірми щодо надання допомоги в разі настання форс-мажорних обставин.

Основні положення міжнародних документів з питань безпеки туристичних подорожей.

1.2. МАРКЕТИНГ В ТУРИЗМІ

Тема 1. Теоретичні засади маркетингу

Історичні передумови маркетингу, сутність основних його понять як способу управління діяльністю підприємств сфери послуг. Передумови виникнення маркетингу як способу ефективного управління господарською діяльністю. Теоретичні основи маркетингу та практичне їх застосування.

Сутність маркетингу, еволюція його визначення. Поняття, які становлять теоретичні основи маркетингу.

Основні цілі, принципи та функції маркетингу. Види маркетингу залежно від масштабів і сфери діяльності, співвідношення між попитом та пропозицією. Поняття концепції маркетингу та основні етапи її розвитку. Системний підхід до організації маркетингу. Поняття багатоплановості маркетингової діяльності. Види маркетингу залежно від критеріїв, що кладуть в основу класифікації.

Фактори, під постійним впливом яких знаходиться система маркетингу підприємства. Характеристика факторів зовнішнього середовища підприємства. Взаємозв'язок елементів системи маркетингу.

Тема 2. Особливості та перспективи розвитку маркетингу в туризмі

Сучасний туризм та туристична індустрія та їх роль в світовій економіці та економії України. Фактори, що визначають стан та розвиток туристичної індустрії в країні. Передумови та тенденції розвитку маркетингової концепції управління в туризмі.

Основні категорії та поняття маркетингу в туризмі. Потреби, що задовольняють підприємства туристичної індустрії. Еволюція концепцій маркетингу в туризмі. Соціально-етичний маркетинг та перспективи його використання в туризмі. Концепція сталого розвитку туризму та її прикладне значення в маркетинговій діяльності у сфері туризму. Тенденції розвитку сучасної індустрії туризму в контексті маркетингу.

Сутність, зміст та особливості маркетингу в туризмі. Туристичний продукт як об'єкт маркетингового управління. Характеристика та особливості послуг туристам з точки зору маркетингу. Суб'єкти та рівні маркетингу в туризмі. Маркетинг туристичних підприємств і маркетинг туристичних організацій. Маркетинг місць і туристських дестинацій. Концепції «маркетингу вражень» і «маркетингу відносин» та перспективи їх застосування в туризмі, Internet-маркетинг в туризмі.

Принципи туристичного маркетингу. Характеристика основних етапів процесу маркетинговою управління на туристичних підприємствах і в туристичних організаціях. Маркетингові цілі.

Тема 3. Технологія маркетингових досліджень в туризмі

Цілі та види маркетингових досліджень в туризмі. Алгоритм та характеристика етапів проведення маркетингових досліджень на туристичних підприємствах і в туристичних організаціях. Принципи та форми організації маркетингових досліджень туристичним підприємством. Соціально-етичні норми маркетингових досліджень в туризмі.

Маркетингова туристична інформація. Види та основні правила збору, обробки і використання маркетингової туристичної інформації. Маркетингова інформаційна система туристичного підприємства. Первинні та вторинні джерела маркетингової туристичної інформації, їх характеристика. Характеристика внутрішніх та зовнішніх джерел маркетингової туристичної інформації.

Кількісні та якісні методи збору первинної інформації в туризмі. Практика застосування методів опитування на туристичному підприємстві. Структура та правила складання анкети для опитування потенційних споживачів туристських послуг та туристів. Спеціальні методики опитувань, що використовуються у сфері туризму. Характеристика методів спостереження, переваги та недоліки їх використання в туризмі. Експеримент та імітація як методи отримання первинної інформації, види та приклади його використання в практиці туризму.

Маркетингові дослідження та методики отримання маркетингової туристичної інформації в середовищі Internet. Експертні методи отримання і оцінки маркетингової туристичної інформації, їх види та правила використання. Метод фокус-групи та глибинне інтерв'ю в маркетингових дослідженнях на туристичних підприємствах (організаціях). Вибіркові та панельні дослідження в туризмі.

Характеристика методів аналізу та представлення зібраної маркетингової туристичної інформації. Взаємозв'язок мети дослідження, методики його проведення та вибору методу аналізу отриманих даних (кореляційного, регресійного, варіаційного, дискримінантного, кластерного, факторного, багатовимірною). Звіт про результати маркетингового дослідження.

Тема 4. Маркетингові дослідження в туристичних підприємствах і організаціях

Основні напрямки проведення маркетингових досліджень в туристичних організаціях і підприємствах. Дослідження середовища маркетингу туристичного підприємства (організації). Мікро-, мезо- макро- та мегасередовище туристичного підприємства (організації).

Маркетингові дослідження туристичного ринку. Класифікація туристичного ринку. Якісна структура туристичного ринку. Географічна та видова сегментація туристичного ринку. Кон'юнктура та місткість туристичного ринку. Частка ринку.

Маркетингові дослідження конкурентів та конкурентного середовища на туристичному ринку. Побудова конкурентної картки. Бенчмаркінгові дослідження в туризмі.

Маркетингові дослідження споживачів туристичних послуг. Характеристика основних факторів, що впливають на туристичний попит. Дослідження поведінки споживачів туристичних послуг. Мотиви поведінки споживачів послуг. Характеристика основних етапів процесу ухвалення споживачем рішення про покупку туристичного продукту. Оцінка рівня задоволення очікувань споживачів туристичних послуг.

Тема 5. Маркетингова продуктова політика туристичного підприємства

Основні напрямки та етапи формування продуктової політики туристичного підприємства. Аналіз туристичною продукту. Характеристика чотирьохрівневої концепції туристичного продукту. Асортиментна політика туристичного підприємства.

Поняття якості туристичного продукту з точки зору маркетингу. Моделі якості. Маркетингова оцінка якості туристичного продукту.

Концепція життєвого циклу туристичного продукту. Нові продукти в маркетинговій діяльності туристичного підприємства. Основні етапи розробки та впровадження нового туристичного продукту.

Внутрішній маркетинг туристичних підприємств.

Тема 6. Маркетингова цінова політика туристичного підприємства

Сутність, цілі і завдання цінової політики туристичного підприємства. Види цін. Характеристика основних етапів розробки цінової політики. Фактори, що визначають цінову політику туристичного підприємства. Основні методи ціноутворення, що використовуються в туризмі. Характеристика цінових стратегій, що можуть застосовуватись туристичним підприємством.

Тема 7. Маркетингова політика збуту туристичного продукту

Зміст та особливості маркетингової політики збуту туристичного продукту. Основні етапи розробки збутової політики.

Посередницька діяльність та функції посередників в сфері туризму. Характеристика ринкових посередників у сфері туризму: ініціативні та рецептивні туроператори, туристичні агенти, оптові продавці туристських послуг, спеціалісти (туристичні брокери, мотиваційні будинки, представники гральних закладів), представники готелів, національні, державні і місцеві туристичні представництва, консорціуми і системи бронювання місць. Internet-технології та системи резервування на основі комп'ютерних мереж.

Вертикальні маркетингові системи в збутовій політиці туристичних підприємств. Туристичні мережі та їх маркетингова збутова політика.

Тема 8. Політика маркетингових комунікацій туристичних підприємств і організацій

Комплекс маркетингових комунікацій туристичного підприємства (організації). Цільові аудиторії комунікацій. Концепція інтегрованих маркетингових комунікацій. Характеристика основних та синтетичних елементів комплексу маркетингових комунікацій туристичного підприємства (організації).

Персональний продаж в комплексі маркетингових комунікацій туристичного підприємства. Технологія персонального продажу.

Стимулювання збуту в комплексі маркетингових комунікацій туристичного підприємства. Визначення цілей стимулювання збуту, вибір засобів, розробка програми, попереднє тестування і реалізація; оцінка результатів. Основні етапи розробки програми стимулювання збуту туристичним підприємством.

Робота з громадськістю в комплексі маркетингових комунікацій туристичних підприємств і організацій. Відносини з пресою, публіциті туристичного продукту та туристичної фірми, корпоративна комунікація, лобіювання, консультування, спонсорство і меценатство.

Основні інструменти маркетингових зв'язків з громадськістю та їх можливості у індустрії туризму.

Реклама в комплексі маркетингових комунікацій туристичних підприємств і організацій. Особливості та види реклами в туризмі. Характеристика основних етапів рекламної діяльності. Особливості застосування різних видів засобів розповсюдження туристичної реклами. Спеціальні види реклами в туризмі.

Виставкова та ярмаркова діяльність туристичних підприємств і

організацій. Технологія участі туристичного підприємства (організації) у роботі виставки. Спеціалізовані туристичні виставки.

Фірмовий стиль туристичного підприємства (організації). Елементи фірмового стилю. Технологія брендингу в туризмі.

1.3. МЕНЕДЖМЕНТ В ТУРИЗМІ

Тема 1. Менеджмент в туризмі: сутність, основні підходи

Сутність управління та менеджменту. Суб'єкт та об'єкт управління, їх характеристика, взаємозв'язок та взаємодія. Менеджмент, як вид професійної управлінської діяльності в умовах ринкових відносин. Характеристика і аналіз різних визначень менеджменту. Управлінські відносини: предмет вивчення дисципліни. Менеджмент: наукова дисципліна. Мета діяльності підприємств індустрії туризму.

Еволюція наукових шкіл менеджменту. Наукові підходи до менеджменту. Принципи менеджменту. Рівні менеджменту. Цілі менеджменту, їх характеристика, значення і класифікація. Функції менеджменту як науки. Задачі менеджменту. Менеджмент в туристичній індустрії: наукова і практична діяльність, її зміст, структура, взаємозв'язок з суспільними та спеціальними дисциплінами. Завдання менеджменту підприємств готельного, курортного та туристичного сервісу.

Еволюція та сучасні тенденції туристичної індустрії. Розвиток менеджменту і туризму як сфер людської діяльності.

Тема 2. Туристична індустрія як об'єкт управління

Підходи до визначення організації як соціальної структури. Формальні та неформальні організації. Керуючі та керовані системи. Сучасна туристична організація та її залежність від факторів макросередовища. Фактори непрямой дії. Технологічний науково-технічний фактор. Економічний фактор. Політико-правовий фактор. Соціокультурний фактор. Природний фактор. Фактори прямої дії. Споживчі послуги. Представники суміжних галузей. Постачальники. Конкуренти.

Тема 3. Організаційна структура управління на підприємствах туристичної індустрії

Сутність організаційних структур. Види організаційних структур: лінійна, функціональна, лінійно-функціональна структура, лінійно-штабна, бюрократична, дивізійна, продуктова, територіальна, матрична, структура управління, орієнтована на споживача. Умови ефективності структури управління підприємств курортного та туристичного сервісу. Горизонтальна та вертикальна спеціалізація. Типи зв'язків в організаційній структурі: вертикальні, горизонтальні, лінійні, функціональні, формальні, неформальні, прямі, непрямі. Поняття масштабу керованості та контролю. Необхідність розподілу прав та обов'язків. Централізація та децентралізація. Диференціація та інтеграція.

Тема 4. Функції менеджменту в туризмі

Функціональна спеціалізація управління в туристичних підприємствах. Класифікація функцій менеджменту. Основні (загальні) та спеціальні функції менеджменту, їх взаємозв'язок.

Сутність та зміст функції планування і прогнозування. Характеристика факторів, що впливають на процес планування. Принципи планування. Рівні планування діяльності підприємств туристичної індустрії. Стратегічне та поточне планування діяльності туристичних підприємств.

Функція організації, як базисна функція менеджменту, її зміст та напрями реалізації. Координування, як функція забезпечення ритмічної роботи закладу, умови її виконання.

Функція мотивації (стимулювання): її сутність і значення, порядок і напрями реалізації на підприємствах туристичної індустрії. Характеристика теорій мотивації.

Функція контролю, як форма зворотного зв'язку від підрозділів підприємства до органів управління. Види контролю в туристичній індустрії. Органи зовнішнього і внутрішнього контролю за діяльністю туристичних підприємств. Попередній, поточний і заключний контроль. Регулювання процесу обслуговування на основі контролю за діяльністю підрозділів туристичних підприємств.

Характеристика та класифікація спеціальних (конкретних) функцій менеджменту в туристичних підприємствах. Співвідношення і взаємозв'язок функцій менеджменту в управлінських системах різних рівнів.

Тема 5. Методи менеджменту в туризмі

Сутність методів менеджменту, їх зміст і зв'язок з функціями управління. Значення системи методів менеджменту в роботі підприємств туристичної індустрії. Мотиваційна природа методів менеджменту. Класифікація методів менеджменту, їх взаємозв'язок.

Економічні методи менеджменту, їх значення та напрями використання в туристичній індустрії. Зміст економічних методів менеджменту, комерційний розрахунок, ціноутворення, прибуток, матеріальне стимулювання.

Організаційно-розпорядчі (адміністративні) методи менеджменту. Характеристика методів організаційного впливу: організаційне регламентування – закони, статuti, положення, організаційне нормування, інструктування. Особливості регламентування в туристичних підприємствах. Розпорядчий вплив і форми його застосування: накази, розпорядження, вказівки.

Значення людського фактору в управлінні підприємствами туристичної індустрії. Цілі, задачі та форми використання соціально-психологічних методів менеджменту: підвищення соціальної активності членів колективу, соціальне нормування та регулювання, методи пропаганди та агітації, формування оптимального психологічного клімату в колективі та н..

Тема 6. Прийняття управлінських рішень

Сутність управлінських рішень, їх значення для ефективності роботи туристичних підприємств. Класифікація управлінських рішень. Вимоги до управлінських рішень: наукова обґрунтованість, реальність, цільова спрямованість, кількісна та якісна визначеність. Технологія підготовки та прийняття управлінських рішень.

Аналіз і класифікація проблем в діяльності туристичних підприємств. Етапи прийняття управлінських рішень. Методи розробки варіантів управлінських рішень: експертної оцінки, моделювання, «мозкового штурму», порівняння. Критерії вибору варіантів рішення. Вимоги до прийняття отриманого рішення керівником підприємства. Характеристика факторів, що впливають на ефективність управлінських рішень. Етапи реалізації управлінських рішень.

Тема 7. Управління маркетинговою діяльністю туристичних підприємств

Прийняття маркетингових рішень в умовах нестабільності туристичного ринку. Процес формування та підтримки конкурентної раціональності. Процес планування маркетингу в сфері туризму. Управління маркетинговою розвідкою. Джерела даних про ринок та їх використання.

Управління товарно-ціновою політикою туристичної фірми. Система підтримки маркетингових рішень. Взаємозв'язки та складові інструментальних стратегій маркетингу. Управління каналами розподілу послуг та їх просуванням на ринок.

Тема 8. Управління персоналом в туристичних підприємствах

Роль персоналу в досягненні ефективності та підвищення конкурентоспроможності. Фактори, що визначають підвищену увагу менеджменту до персоналу в туристичній індустрії. Особливості та проблеми управління персоналом в туристичних підприємствах.

Визначення і класифікація персоналу підприємств туристичної індустрії. Кількісні та якісні характеристики персоналу. Організаційна поведінка як об'єкт управління, та фактори що визначають її якість в підприємствах туристичної індустрії. Зміст та завдання управління персоналом в туристичних підприємствах.

Кваліфікаційна структура персоналу підприємств туристичної індустрії. Професії та посади основних підрозділів туристичних підприємств. Кваліфікаційні вимоги до професій та посад основних підрозділів туристичних підприємств.

Особливості професійного розвитку та зміст навчальних тренінгів персоналу в туристичних підприємствах. Критерії ділової оцінки персоналу. Проблеми мотивації та компенсації праці персоналу. Корпоративна культура та її елементи в управлінні персоналом підприємств туристичної індустрії.

Тема 9. Управління інвестиційними програмами розвитку туризму та міжнародне регулювання міжнародної туристичної діяльності

Оцінка інвестиційної діяльності. Характеристика об'єкту інвестування. Формування інвестиційних програм. Структура інвестиційних програм. Організація фінансування інвестиційної програми. Вибір інвестиційних проектів за економічними критеріями. Поняття міжнародного регулювання.

Роль міжнародних організацій у регулюванні туристичної діяльності. Міжнародні туристичні організації. Їх види, мета та завдання. Всесвітня туристична організація. Міжнародні туристичні заходи.

Інструменти регулювання міжнародної туристичної діяльності. Практика та процедури регулювання туристичної діяльності. Адаптація міжнародних правових актів на національному рівні.

1.4. ЕКОНОМІКА ТУРИЗМУ

Тема 1. Роль і місце туризму в системі ринкового господарювання

Економічна природа та функції туризму. Місце і роль туризму в системі ринкового господарства України, їх взаємозв'язок з іншими галузями ринкового господарства. Сутність туризму як багаторівневої системи. Лімітуючі фактори економіки туризму: глобальні (сезонність, політичні, економічні та природні) та локальні (обмеження, пов'язані з попитом, пропозицією, екологією, часом, знаннями, ресурсами). Особливості функціонування ринку туристичних послуг в Україні.

Роль туристичної індустрії в комплексному обслуговуванні споживачів. Тенденції розвитку туризму залежно від загальноекономічної ситуації. Вплив туризму на платіжний баланс країни, міжнародну торгівлю, зайнятість, екологію, соціально-культурну сферу.

Особливості функціонування туристичного ринку (субституція, комплементарність. Проблеми та цілі економіки туристичного ринку. Ефективність функціонування туристичної системи. Критерії, показники і методи оцінки економічного впливу. Сателітні рахунки в туризмі. Модель витрати-випуск як інструмент опису галузевих взаємовідносин економічної системи.

Тема 2. Економічні основи функціонування підприємства туризму на ринку туристичних послуг

Інфраструктура туристичного ринку, характеристика її складових елементів, функції, галузеві економічні відносини. Сутність, структура та визначення валового туристичного продукту.

Стандарт «TSA: RMF – Рекомендації щодо методології допоміжних рахунків індустрії туризму». «Мультиплікативний ефект в туризмі. Види мультиплікаторів туризму. Сукупний дохід від туризму. Рівень концентрації товарного ринку.

Особливості пропозиції туристичного продукту на ринку. Форми пропозиції туристичних послуг. Основні фактори, що впливають на пропозицію туристичного продукту на ринку іноземного, закордонного та внутрішнього туризму. Особливості попиту на туристичному ринку. Фактори, що впливають на попит на ринку туристичних послуг, їх кількісна оцінка. Методи оцінки

ступеня задоволення попиту на туристичні послуги. Еластичність попиту на туристичний продукт по ціні: методика оцінки та характеристика. Місткість ринку.

Тема 3. Формування та реалізація туристичного продукту

Потік туристів – основа комплектування туристичного продукту. Місце реалізації туристичного продукту (послуг) в економіці суб'єктів туристичного бізнесу. Класифікація планів реалізації туристичних послуг (турпродукту). Методи планування продажу туристичного продукту й окремих послуг. Програмно-цільовий метод планування продажу туристичного продукту. Оцінювання запасу фінансової міцності підприємства Суть та зміст аналізу господарської діяльності туристичних підприємств. Характеристика головних методів аналізу та його інформаційне забезпечення. Класифікація економічних показників фінансово-господарської діяльності підприємства.

Тема 4. Виробнича програма підприємств туристичного комплексу

Виробнича програма туристичного оператора: сутність і структура. Принципи та етапи розробки виробничої програми туристичного оператора. Місце готельного господарства в обслуговуванні туристів. Сутність і показники експлуатаційної програми підприємств готельного типу. Розробка експлуатаційної програми підприємств розміщення туристів. Економічна сутність і види діяльності підприємств харчування. Класифікація підприємств харчування в туристичній сфері діяльності. Характеристика продукції підприємств харчування. Склад і структура товарообороту. Обґрунтування виробничої програми та плану товарообороту

Тема 5. Управління основними засобами підприємств туристичного бізнесу

Основні засоби та нематеріальні ресурси підприємств туристичної сфери. Характеристика основних засобів туристичних підприємств. Види та оцінка вартості основних засобів туристичних підприємств. Методичний інструментарій і порядок проведення економічного аналізу стану та ефективності використання основних засобів туристичних підприємств. Сутність зносу та амортизації основних засобів. Поняття виробничої потужності та пропускної спроможності засобів розміщення туристів. Особливості оцінки ефективності використання виробничої потужності та пропускної спроможності підприємств готельного господарства туристичних комплексів. Методика обґрунтування потреби в прирості основних засобів підприємств туристичної сфери. План розвитку матеріально-технічної бази підприємств туристичної індустрії. Методи розрахунку потреби в основних засобах підприємств туристичної індустрії на плановий період

Тема 6. Управління обіговими коштами туристичних підприємств

Сутність обігових коштів підприємства туристичного бізнесу. Характеристика складу та структури обігових коштів туристичного бізнесу.

Кругообіг обігових коштів підприємства. Методика обчислення показників ефективності використання обігових коштів туристичного підприємства. Підходи до планування і нормування оборотних коштів, авансованих у товарно-матеріальні цінності підприємства туризму. Залежність суми і рівня оборотних активів підприємства від альтернативних підходів до їх планування. Сутність управління дебіторською заборгованістю підприємств туристичної індустрії. Характеристика етапів процесу управління дебіторською заборгованістю підприємств туризму. Види дебіторської заборгованості підприємства туристичної індустрії. Основні форми рефінансування дебіторської заборгованості в підприємствах туризму. Сутність операцій з рефінансування дебіторської заборгованості туристичних підприємств. Фінансовий механізм здійснення операцій форфейтинга. Економічна сутність короткострокових вкладень підприємств туризму. Основні форми короткострокових вкладень підприємств туристичної індустрії.

Тема 7. Рух грошових коштів на підприємствах туристичного бізнесу

Сутність та склад грошових активів підприємства туристичної індустрії. Сутність управління грошовими коштами підприємства туристичної індустрії. Основні види грошових авуарів підприємств туристичної індустрії. Склад основних елементів грошових активів туристичного підприємства. Характеристика етапів управління грошовими активами підприємства туризму. Сутність управління валютними активами. Характеристика етапів управління валютними активами підприємства туризму. Мета і принципи економічного управління рухом грошових коштів. Методи оптимізації руху грошових коштів. Планування руху грошових коштів підприємств. Оцінювання ефективності формування та використання грошових коштів.

Тема 8. Управління персоналом підприємств туристичної сфери

Соціально-економічна сутність і особливості праці в туризмі. Суспільне значення праці працівників туристичної сфери. Поняття трудових ресурсів, трудового колективу, кадрів, персоналу туристичних підприємств. Класифікація трудових ресурсів в туризмі. Джерела формування трудових ресурсів. Діяльність підприємств туристичної сфери на ринку робочої сили. Соціальні гарантії працівникам туристичних підприємств. Методичний інструментарій та порядок проведення економічного аналізу формування та використання трудових ресурсів в туризмі.

Поняття наявна чисельність працівників. Аналіз формування та використання персоналу підприємства туристичної індустрії. Послідовність аналізу персоналу підприємства. Показники аналізу руху персоналу. Показники оцінки складу персоналу підприємства туристичної індустрії. Показники удосконаленості персоналу підприємства туристичної індустрії. Показники, що використовуються при плануванні чисельності персоналу підприємства туристичної індустрії.

Поняття продуктивності праці. Виробіток та трудомісткість, як основні показники продуктивності праці. Етапи проведення аналізу продуктивності праці персоналу підприємств туристичної індустрії. Фактори, що обумовлюють

рівень та можливості зростання продуктивності праці на туристичних підприємствах. Ефективність використання трудових ресурсів на туристичних підприємствах. Методи планування чисельності персоналу на туристичних підприємствах в цілому та по окремих категоріях персоналу. Зміст плану з праці на туристичних підприємствах, порядок його розробки. Забезпечення взаємозв'язку програми розвитку трудових ресурсів з основними показниками діяльності підприємств туристичної сфери.

Тема 9. Матеріальне стимулювання праці робітників підприємства туризму

Функції оплати праці. Принципи організації матеріального стимулювання працівників підприємств туристичної індустрії.

Форми державного регулювання оплати праці працівників підприємств туристичної індустрії. Сутність мінімальної заробітної плати. Тарифна система оплати праці. Тарифна сітка. Тарифна ставка. Тарифікація робіт. Тарифікація робітників. Тарифно-кваліфікаційний довідник. Регулювання оплати праці найманих працівників на підприємствах туризму. Тарифна угода. Реалізація державної політики щодо оплати праці.

Система організації матеріального стимулювання працівників у підприємствах туристичної індустрії. Розробка системи матеріального стимулювання праці працівників підприємств туристичної індустрії.

Вибір та система організації заробітної плати. Форми оплати праці. Обґрунтування розмірів тарифних ставок (окладів). Методи визначення розміру тарифної ставки. Формування системи додаткового стимулювання праці.

Сутність витрат підприємства на оплату праці. Фонд оплати праці підприємств туристичної індустрії. Етапи аналізу формування та використання фонду оплати праці в підприємстві туристичної індустрії. Напрямки планування розміру фонду оплати праці. Показники із заробітної плати: фонд оплати праці, зарплато місткість, зарплато віддача, рівень фонду заробітної плати, рентабельність фонду оплати праці. Система додаткового стимулювання трудової активності працівника. Форми матеріального стимулювання, пов'язані з трудовим внеском. Показники, що характеризують використання календарного фонду робочого часу. Умови підвищення ефективності використання трудових ресурсів.

Організація матеріального стимулювання праці працівників на туристичних підприємствах. Принципи стимулювання праці в умовах ринкових відносин та їх використання на туристичних підприємствах.

Тема 10. Управління фінансовими ресурсами туристичних підприємств

Сутність і роль фінансів туристичних підприємств та їх зв'язок з державним фінансовим механізмом та зі складовими фінансового ринку.

Методи впливу державного фінансового механізму на фінансову діяльність туристичних підприємств. Форми взаємозв'язку фінансової діяльності підприємств з окремими елементами фінансового ринку - кредитним

ринком, ринком цінних паперів, валютним і страховим.

Взаємозв'язок фінансової діяльності туристичних підприємств з найважливішими інститутами фінансового ринку - комерційними банками, фондовими і валютними біржами, інвестиційними фондами, пенсійним фондом, страховими компаніями тощо. Завдання фінансів туристичних підприємств.

Поняття фінансових ресурсів туристичних підприємств, їх склад та характеристика. Джерела формування фінансових ресурсів підприємств туристичної сфери.

Джерела та порядок формування основних і оборотних засобів туристичних підприємств, співвідношення внутрішніх та зовнішніх джерел їх формування. Фінансові фонди туристичних підприємств, порядок їх формування і напрямки використання. Джерела утворення власних фінансових ресурсів підприємств туристичної індустрії. Принципи формування і розподілу власних фінансових коштів підприємств.

Амортизаційна політика підприємств та ефективність застосування різних методів амортизації. Поняття та склад кредитних ресурсів підприємства. Основні форми залучення різних видів кредитних ресурсів підприємствами туристичної індустрії. Принципи та порядок розробки політики формування кредитних ресурсів підприємств туристичної індустрії.

Показники оцінки ефективності використання фінансових ресурсів туристичних підприємств. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємств. Методичний інструментарій та порядок проведення економічного аналізу формування та використання фінансових ресурсів у туризмі. Цілі та завдання управління фінансовими ресурсами туристичних підприємств. Оптимізація співвідношення внутрішніх та зовнішніх джерел фінансових ресурсів.

Тема 11. Управління доходами підприємств туристичної сфери

Доходи як економічна категорія та економічний показник. Економічна сутність, доходів підприємств туристичної сфери, характеристика їх складу. Класифікація доходів підприємств туристичної сфери залежно від напрямів діяльності та відповідно до норм Національного стандарту бухгалтерського обліку.

Особливості та джерела утворення доходів підприємств туристичної сфери. Комерційний дохід від надання послуг як головна складова доходів туристичних підприємств. Джерела формування комерційного доходу туроператорів та турагентів.

Показники, що характеризують обсяг та рівень комерційних доходів від надання послуг туристичними підприємствами, методика їх розрахунку. Фактори, що впливають на формування комерційного доходу від надання послуг туристичними підприємствами.

Цілі та завдання управління доходами підприємств туристичної сфери. Структурно-логічна схема процесу управління доходами та характеристика змісту окремих етапів роботи.

Методичний інструментарій та порядок проведення аналізу доходів

туристичних підприємств. Інформаційне забезпечення аналітичної роботи. Фактори, що впливають на формування доходів підприємств туристичної сфери та їх кількісна оцінка.

Методи обґрунтування планового обсягу доходів туристичних підприємств. Поняття можливого та необхідного обсягу доходів, методичні підходи до визначення їх обсягу. Методи планування доходів туристичних підприємств в цілому та по окремих видах доходів. Особливості управління формуванням інших видів доходів підприємств туристичної сфери.

Тема 12. Управління поточними витратами та собівартістю послуг на підприємствах туристичної сфери

Поняття, склад та структура експлуатаційних витрат в засобах розміщення туристів. Поточні витрати турагентів та туроператорів.

Особливості визначення собівартості в засобах розміщення туристів. Експлуатаційна та повна собівартість послуг розміщення. Особливості визначення собівартості туристичного продукту.

Показники оцінки загального обсягу і рівня поточних витрат на туристичних підприємствах: абсолютні, відносні, показники ефективності.

Фактори, що визначають обсяг та рівень поточних витрат підприємств туристичної сфери. Характеристика впливу на поточні витрати зовнішніх та внутрішніх факторів.

Цілі та завдання управління поточними витратами на підприємствах туристичної сфери. Структурно-логічна схема процесу управління поточними витратами та характеристика змісту окремих етапів роботи.

Методичний інструментарій та порядок проведення аналізу поточних витрат підприємств туристичної сфери. Інформаційне забезпечення аналітичної роботи. Структурно-логічна модель аналітичної роботи, характеристика сутності та інструментарію окремих етапів аналізу.

Планування обсягу поточних витрат підприємств туристичної сфери. Методи обґрунтування плану поточних витрат підприємств туристичної сфери в цілому та по окремих групах витрат.

Оцінка економічної обґрунтованості плану поточних витрат підприємств туристичної сфери. Розробка організаційно-технічних і технологічних заходів щодо забезпечення виконання плану витрат обігу.

Тема 13. Управління прибутками та рентабельністю на підприємствах туристичної сфери

Прибуток як економічна категорія та узагальнюючий показник економічної ефективності господарської діяльності підприємств туристичної сфери. Види та джерела утворення прибутку підприємств туристичної сфери.

Економічні підходи до характеристики прибутку підприємства: залежно від виду діяльності, порядку визначення, методики оцінки, мети визначення. Поняття мінімального, цільового, нормального та максимального прибутку туристичних підприємств, методичні підходи до оцінки його розмірів.

Поняття рентабельності підприємств туристичної сфери. Показники

вимірювання прибутковості та рентабельності туристичних підприємств. Фактори, що впливають на формування прибутку підприємств туристичної сфери в цілому та по окремих видах діяльності (окремих господарських операціях).

Вихідні передумови та зміст управління прибутком (фінансовим результатом) та рентабельністю підприємств туристичної сфери. Структурно-логічна схема процесу управління фінансовими результатами та характеристика змісту окремих етапів роботи.

Методичний інструментарій та порядок проведення аналізу фінансового результату підприємств туристичної сфери. Інформаційне забезпечення аналітичної роботи. Структурно-логічна модель аналітичної роботи, характеристика сутності та інструментарію окремих етапів аналізу при позитивному та негативному фінансовому результаті.

Методичні підходи до розробки плану (прогнозу) формування фінансового результату (прибутку) підприємств туристичної сфери. Поняття можливого та необхідного обсягу прибутку, методичні підходи до визначення їх обсягу. Методи планування можливого прибутку підприємств туристичної сфери в цілому та по окремих джерелах формування.

Тема 14. Ціна туристичного продукту та ціноутворення на окремі види туристичних послуг

Економічна природа та сутність ціни в ринковій економіці. Наукові теорії ринкового ціноутворення. Система і класифікація цін на товари і послуги споживчого ринку. Види цін на послуги підприємств туристичної сфери. Суть та склад ціни туристичного продукту. Комплексність ціни туристичного продукту.

Склад та структура ціни на окремі види туристичних послуг: на туристсько-екскурсійне обслуговування, на транспортні послуги (автобусні, залізничні, авіа тощо) та інші. Структура ціни туристичного продукту на одного туриста. Поняття та структура відпускної вартості одного туродня в туристичних підприємствах.

Механізм формування цін на послуги готелю. Структура ціни на основні (послуги розміщення) та додаткові послуги підприємств готельного господарства, характеристика її складових елементів. Поняття та структура відпускної вартості одиниці послуги (одна людино-доба) проживання в засобах розміщення туристів.

Структурні елементи роздрібної ціни на інші послуги підприємств туристичної індустрії. Визначення повної собівартості, прибутку та податку на додану вартість у складі роздрібної ціни на інші послуги. Фактори, що впливають на їх величину.

Динамічне ціноутворення. Цінова політика підприємств туристичної сфери на національному та міжнародному туристичному ринку.

Тема 15. Управління податковою політикою туристичних підприємств Сутність системи оподаткування підприємств туристичної сфери.

Класифікація податків та обов'язкових платежів, що сплачують туристичні підприємства.

Особливості та порядок розрахунку на туристичних підприємствах окремих видів податків та обов'язкових платежів. Характеристика бази оподаткування, податкових ставок, пільг та термінів сплати кожного виду податкового платежу в туристичних підприємствах. Спрощена система оподаткування: її сутність та механізм сплати єдиного податку.

Сутність та вихідні передумови розробки політики управління сплатою податкових платежів (податкова політика). Структурно-логічна схема процесу управління реалізацією податкової політики підприємства та характеристика змісту окремих етапів роботи.

Методичний інструментарій та порядок проведення аналізу сплати податкових платежів підприємств туристичної сфери. Інформаційне забезпечення аналітичної роботи. Структурно-логічна модель аналітичної роботи, характеристика сутності та інструментарію окремих етапів аналізу.

Методика розробки податкової політики підприємств туристичної сфери. Методика визначення планового обсягу сплати окремих видів податкових платежів туристичних підприємств.

Тема 16. Інвестиційна політика підприємства туризму

Поняття інвестицій. Об'єкти інвестицій. Сутність інвестиційних ресурсів. Класифікація інвестицій в залежності від напрямку вкладення цінностей. Класифікація інвестицій в залежності від мети вкладення цінностей. Класифікація інвестицій в залежності від джерел фінансування. Класифікація інвестицій в залежності від участі посередників у їх реалізації. Класифікація інвестицій в залежності від повноти врахування вкладень.

Сутність реальних, фінансових, інноваційних, приватних та реальних інвестицій. Джерела формування інвестиційних ресурсів підприємства туристичної індустрії. Вимоги до здійснення інвестиційної діяльності.

Інвестування у формі капітальних вкладень. Система та методи інвестиційного аналізу. Основні сфери інвестиційного аналізу на підприємствах туристичної індустрії. Система основних коефіцієнтів, що застосовуються у інвестиційному менеджменті. Коефіцієнт рентабельності інвестицій. Коефіцієнт самофінансування інвестиційної діяльності. Коефіцієнт реінвестування прибутку.

Оцінка ефективності фінансових інвестицій. Принципи здійснення фінансових інвестицій. Основні види інноваційних інвестицій підприємства туристичної індустрії. Основні етапи розробки політики управління інноваційними інвестиціями підприємства туристичної індустрії.

Тема 17. Планування фінансів на підприємстві туризму

Поняття планування діяльності підприємства. Значення фінансового планування. Основні завдання фінансового планування. Ключова мета фінансового планування.

Поняття та структура фінансового плану. Особливості організації фінансів

в туризмі. Кругообірот оборотних коштів в туризмі.

Склад фінансового плану підприємства туристичної індустрії. Основні показники фінансового плану туристичного підприємства. Принципи фінансового планування.

Форма плану доходів та витрат на підприємствах туристичної індустрії.

Напрямки планування грошових потоків на підприємствах туристичної індустрії. Надходження та напрямки витрачання грошових коштів підприємства. Методи визначення розміру грошового потоку на плановий період. Поточна (оперативна) діяльність. Інвестиційна діяльність. Фінансова діяльність.

Сутність балансового плану. Балансовий план підприємства туристичної індустрії. Складання фінансового плану на майбутній період. Узагальнюючий план результатів фінансово-господарської діяльності підприємства туристичної індустрії.

Тема 18. Бізнес-планування на підприємствах туристичної сфери

Поняття бізнес-плану інвестиційного проекту туристичних підприємств. Цілі і завдання бізнес-плану. Зміст і структура бізнес-плану. Бізнес-план як інструмент реалізації економічної стратегії підприємства і здійснення конкретної маркетингової, фінансової та інвестиційної політики. Бізнес-план як комплексний документ поєднання планів: маркетингу, виробничого, організаційно-юридичного, фінансового, запобігання ризику.

Методологічні основи розробки окремих розділів бізнес-плану підприємств туристичної сфери. Методи дослідження ринку туристичних послуг. Викладення прогресивної продуктової ідеї та перспективної виробничо-комерційної ідеї бізнес-плану розвитку туристичних послуг.

Особливості розробки бізнес-плану будівництва нового підприємства туристичної сфери. Аналіз ефективності використання економічного потенціалу та особливості розробки бізнес-плану реконструкції діючого підприємства туристичної сфери.

Тема 19. Управління ризиком у підприємницькій діяльності та шляхи запобігання банкрутства туристичних підприємств

Сутність та основні види ризиків у діяльності підприємств туристичної сфери. Класифікація та характеристика ризиків туристичних підприємств. Види та характеристика втрат підприємств туристичної індустрії від ризикових подій. Оцінка розміру господарського ризику і можливих фінансових втрат.

Вихідні передумови та зміст управління ризиком: сутність, принципи розробки. Структурно-логічна схема процесу управління ризиком та характеристика змісту окремих етапів роботи.

Методичні підходи до виявлення ризикових подій та видів ризику, що притаманні діяльності підприємств туристичної сфери. Методичний інструментарій оцінки рівня ризиків підприємств туристичної сфери залежно від їх виду, характеру прояву, наявності інформаційного забезпечення тощо.

Шляхи та заходи щодо профілактики та мінімізації рівня ризиків на

підприємствах туристичної сфери.

Форми внутрішнього страхування господарського ризику та оцінка їх ефективності на туристичних підприємствах.

Форми зовнішнього страхування господарського ризику. Обов'язкове та добровільне страхування. Ефективність зовнішнього страхування господарського ризику, методи розрахунків.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ, СТРУКТУРА ОЦІНКИ І ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ВСТУПНИКІВ

1 Тестування триває 1 годину (60 хвилин).

2 Білет письмового тестування з фахових дисциплін складається з 50 закритих тестових завдань. Вступнику потрібно обрати лише одну правильну (найбільш повну) відповідь.

3 Якщо відповідь на тест надана правильно, то виставляється максимальний бал (4 бали).

4 Якщо відповідь на тестові завдання є неправильною, то виставляється 0 балів.

5 Максимальна сума балів, яку може набрати абітурієнт, складає 200.

6 Мінімальна сума балів з випробування дорівнює 100.

7 Факт ознайомлення вступника з правилами проведення тестування та інструкцією засвідчується його особистим підписом на обкладинці бланку тестових завдань. Будь-які позначки на бланку тестових завдань, які можуть дешифрувати роботу вступникові робити суворо заборонено.

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Організація туризму

1. Балабаниць А. Організація туризму: електронний навч. посіб. Київ: МДУ, 2024. 449 с. URL : <https://repository.mu.edu.ua/jspui/handle/123456789/6037>
2. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури 2019. 184 с.
3. Брич В. Я. Організація туризму : навч. посіб. ; за заг. ред.. проф.. В. Я. Брича. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 449 с.
4. Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: навч. посіб. Київ: Центр навч. літератури, 2019. 178 с.
5. Горіна Г. О. Ринок туристичних послуг: навч. посіб. Львів: Магнолія. 2021. 180 с.
6. Джинджоян В. В., Горожанкіна Н. А., Бойко З. В. Основи туризмознавства: навч. посіб. Київ: Видавечь ФОП Піча Ю.В., 2022. 246 с.
7. Кіптенко В. К., Малиновська О. Ю. Організація екскурсійних послуг: підручник. Херсон: Олді-плюс, 2018. 518 с.
8. Організація туризму: навч. посіб. /уклад. О.М. Перепелюк. Умань: Сочінський М.М., 2022. 128 с.
9. Федорченко В. К., Мініч І. М. Організація туризму в Україні: регіональні аспекти : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2021. 338 с.

Маркетинг в туризмі

1. Економіка, менеджмент, маркетинг туризму та гостинності : навч. посіб. ред.: проф. Перерва П. Г., проф. Матросова В. О., доц. Проскурня О. М ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків, 2020. 893 с.
2. Захарченко В. І., Метіль Т. К. Маркетинг у туристичній діяльності : навч. посіб. для студ. ун-в. ; ОНПУ, ІДГУ. Одеса, Ізмаїл : Фенікс, 2020. 232 с. URL : <https://lnk.ua/OK8MYgY9E>
3. Іванова Л. О., Семак Б. Б., Вовчанська О. М. Маркетинг послуг : навч. посіб. Київ : Магнолія – 2006, 2026. 508 с.
4. Ларіна Я.С. Маркетинг міжнародного туризму : навч. посіб. Херсон : Гельветика, 2019. 412 с.
5. Мальська М. П., Мандюк Н. Л. Основи маркетингу в туризмі : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 336 с.
6. Онищук Н. В. Мезомаркетинг у сфері туризму : монографія. Вінниця : ВРВ ВТЕІ КНТЕУ, 2017. 300 с.
7. Онищук Н. В., Мазуркевич І. О. Стратегічний маркетинг в туризмі : навч. посіб. Вінниця. 2023. 260 с.
8. Полінкевич О. М. Маркетинг туризму та готельно-ресторанної справи : навч. посіб. Луцьк : ЛНТУ, 2022. 288 с.
9. Смирнов І. Г., Любіцева О. О. Маркетинг сталого туризму : навч. посіб. Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. 256 с.

Менеджмент в туризмі

1. Андренко І. Б., Кравець О.М., Писаревський І.М. Менеджмент туризму: навч. посіб.; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків: ХНУМГ, 2014. 402 с.
2. Білоусов О. М., Лугінін О. Є., Морозова О. С., Соколова Л. В. Менеджмент туристичної галузі: підручн. Херсон: ВД «Гельветика», 2017. 580 с.
3. Джинджоян В.В., Корнеєв М.В., Ходак О.В., Небаба Н.О. Економіка та менеджмент міжнародного туризму: навч. посіб. Київ: Видавництво «Каравела», 2024. 376 с.
4. Економіка, менеджмент, маркетинг туризму та гостинності : навч. посіб. ред.: проф. Перерва П. Г., проф. Матросова В. О., доц. Проскурня О. М ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків, 2020. 893 с.
5. Ільницька-Гикавчук Г. Менеджмент в туризмі : навч. посіб. Київ : Магнолія-2006, 2025. 190 с.
6. Менеджмент туристичної індустрії: підручник у 3-х ч. / Руденко В. П., Вацеба В. Я., Підгірна В. Н., Цепенда М. В. та ін. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2019. 504 с.
7. Панченко Ю.В., Лугінін О.Є., Фомішин С.В. Менеджмент внутрішнього і міжнародного туризму: навч. посіб. Херсон: Олді-плюс, 2017. 342 с.
8. Поступна О. В. Менеджмент з туризму: конспект лекцій. Харків: НУЦЗУ, 2020. 235 с.

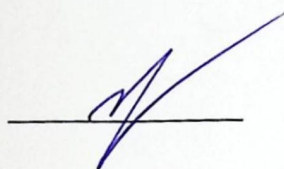
Економіка туризму

1. Бочко О. Ю., Проскура В.Ф. Основи планування діяльності підприємств невиробничої сфери : навч. посіб. Київ : Кондор, 2012. 218 с.
2. Городня Т. А., Щербак А.Ф. Економіка туризму: теорія і практика: навч. посіб. Київ : Кондор, 2012. 436 с.
3. Джинджоян В.В., Корнеєв М.В., Ходак О.В., Небаба Н.О. Економіка та менеджмент міжнародного туризму: навч. посіб. Київ: Видавництво «Каравела», 2024. 376 с.
4. Економіка, менеджмент, маркетинг туризму та гостинності : навч. посіб. ред.: проф. Перерва П. Г., проф. Матросова В. О., доц. Проскурня О. М ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків, 2020. 893 с.
5. Іванілов О. С. Економіка підприємства : підручн. Рекомендовано МОН України. 2-ге вид. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 728 с.
6. Мальська М. П., Бордун О. Ю. Організація та планування діяльності туристичних підприємств: теорія та практика : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 248 с.
7. Мальська М., Рутинський М., Білоус С., Мандюк Н. Економіка туризму. Теорія та практика : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 500 с.
8. Морозова О., Грановська В., Крикунова В. Економіка туризму : навч. посіб. Одеса : Олді+, 2021. 316 с.

9. Світлична В. Ю., Александрова С. А. Економіка туризму : підручн.
Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М.
Бекетова, 2022. 167 с.

УХВАЛИЛИ

Завідувач кафедри
туризму та готельно-ресторанної справи

Наталія ЧОРНА

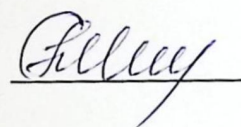
ПОГОДЖЕНО

Голова
фахової атестаційної комісії

Наталя ОНИЦУК

Начальник
навчально-методичного відділу

Тетяна ШЕВЧУК